Perustuslakivaliokunta

Maanantai 24.6.2024 klo 15.00—17.36

Läsnä
puheenjohtaja Heikki Vestman kok
varapuheenjohtaja Vilhelm Junnila ps
jäsen Fatim Diarra vihr
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Atte Kaleva kok
jäsen Teemu Keskisarja ps (1, 2, 4, 5, 6) (3 osittain)
jäsen Anna Kontula vas
jäsen Johannes Koskinen sd
jäsen Jarmo Lindberg kok
jäsen Mats Löfström r (1, 2, 4, 5, 6) (3 osittain)
jäsen Johanna Ojala-Niemelä sd (1, 2, 4, 5, 6) (3 osittain)
jäsen Onni Rostila ps
jäsen Ville Skinnari sd
varajäsen Ville Valkonen kok (1, 2, 4, 5, 6) (3 osittain)

Sihteerit
valiokuntaneuvos Johannes Heikkonen
valiokuntaneuvos Mikael Koillinen
valiokuntaneuvos Liisa Vanhala

1. Nimenhuuto

Toimitettiin nimenhuuto. Läsnä oli 14 jäsentä.

2. Päätösvaltaisuus

Kokous todettiin päätösvaltaiseksi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle puolustusyhteistyöstä Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksen välillä tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 58/2024 vp

Valiokunnan lausuntoluonnos Hallituksen esitys eduskunnalle puolustusyhteistyöstä Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksen välillä tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi A 3

Sihteeri esitteli lausuntoluonnoksen.

Valmis
5.1

Valiokunta kävi yleiskeskustelun.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä valiokunta hyväksyi lausuntoluonnoksen muutettuna.

Päätettiin muuttaa kappale 16 kuulumaan seuraavasti: "Hallituksen esitykseen sisältyy laajahko ja yksityiskohtainen eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta ja käsittelyjärjestystä koskeva jakso (s. 153—181). Esitystä arvioidaan erityisesti perustuslain 94 ja 95 §:n sekä perustuslain 1 §:n 1 momentin ja 3 momentin kannalta. Jaksossa esitetään myös arvio sopimuksen suhteesta perustuslain 73 §:n vaatimukseen rajatusta poikkeuksesta, samoin kuin perustuslain 94 §:n 3 momentin velvoitteeseen valtiosäännön kansanvaltaisten perusteiden turvaamisesta."

Päätettiin lisätä kappaleen 20 loppuun uusi virke seuraavasti: "Valiokunta painottaa myös, että valtioneuvoston on seurattava kansallisen lainsäädännön muutostarpeita."

Päätettiin lisätä kappaleen 20 jälkeen uusi kappale seuraavasti: "Esitykseen ei sisälly nimenomaisia sopimusmääräyksiä tai säännösehdotuksia esimerkiksi ylimpien laillisuusvalvojien toimivallan rajoittamisesta erikseen, eikä valiokunnan mielestä ole välttämätöntä käsitellä ylimpien laillisuusvalvojien toimivaltaa ennakolta kategorisin määrittelyin. Valiokunnan käsityksen mukaan samoin kuin Nato SOFAn yhteydessä lähettäjävaltion toiminnan suhdetta perustuslain 108 §:n 1 momentin ja 109 §:n 1 momentin mukaiseen julkisen tehtävän hoitamiseen tulisi arvioida laillisuusvalvojien toiminnassa tapauskohtaisesti (PeVL 2/2024 vp, kappale 20). Laillisuusvalvonnan ala määräytyy perustuslain säännösten tulkinnalla soveltamistilanteessa kunkin tilanteen erityispiirteet huomioiden."

Päätettiin lisätä sivulla 6 olevaan väliotsikkoon sanat "joukkojen liikkuminen".

Päätettiin muuttaa kappaleen 21, josta oli tullut kappale 22, ensimmäinen virke kuulumaan seuraavasti: "Perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että sopimuksen 3 artiklan 1 kohta ja 2 kohta sekä 4 artiklan 2 kohta tarkoittavat Yhdysvalloille annettavaa laajaa ja pitkäaikaista pääsy- ja käyttöoikeutta sovittuihin tiloihin ja sovituille alueille sekä myös sovittaviin yksinomaisen käytön alueisiin, mikä tarkoittaa hallituksen esityksen mukaan merkittävää toimivaltaa Suomen alueella."

Päätettiin lisätä kappaleen 21, josta oli tullut kappale 22, jälkeen uusi kappale seuraavasti: "Sopimuksen 11 artiklan mukaan USA:n joukkojen käytössä olevat ilma-alukset, alukset ja ajoneuvot voivat asianmukaisten yhteensovittamis- ja ilmoitusmenettelyjen mukaisesti vapaasti tulla Suomen alueelle, poistua sieltä ja liikkua siellä. Perustuslakivaliokunnan mielestä myös tältä osin kyse on laajasta oikeudesta."

Päätettiin poistaa kappaleen 22, josta oli tullut kappale 24, viimeinen virke.

Päätettiin lisätä kappaleen 22, josta oli tullut kappale 24, jälkeen uusi kappale seuraavasti: "Eduskunnan puolustusvaliokunnan mukaan on tärkeää varmistaa, että eduskunta ja sen keskeiset turvallisuusvaliokunnat, ulkoasiainvaliokunta ja puolustusvaliokunta, mutta myös hallintovaliokunta sisäisen turvallisuuden osalta, pidetään ennakoivasti ja säännölli-

sesti informoituna siitä, miten sopimuksen jalkauttaminen etenee sen ratifionnin jälkeen (PuVL 7/2024 vp, kappale 50). Perustuslakivaliokunta korostaa sanotun merkitystä erityisesti 3, 4, 6 ja 11 artiklan osalta. Eduskunnalla on perustuslain 47 §:n 1 momentin nimenomaisen säännöksen mukaan oikeus saada valtioneuvostolta asioiden käsittelyssä tarvitsemansa tiedot. Säännös sisältää yhtäältä valtioneuvoston velvollisuuden oma-aloitteisesti toimittaa eduskunnan tarvitsemat tiedot ja toisaalta velvollisuuden toimittaa eduskunnan pyytämät tiedot (HE 1/1998 vp, s. 97/II, ks. myös PeVL 30/2020 vp, s. 3 ja 5). Myös perustuslain 47 §:ää täydentävän perustuslain 97 §:n perusteluissa viitataan siihen, että valtioneuvoston tulee tarpeen mukaan oma-aloitteisestikin antaa ulkoasiainvaliokunnalle selvityksiä (HE 1/1998 vp, s. 154/II). Perustuslakivaliokunta painottaa eduskunnan tiedonsaantioikeuden asianmukaisen toteuttamisen merkitystä turvallisuussuunnitelmien ja niihin liittyvien hallinnollisten järjestelyjen sekä sopimuksen muun toimeenpanon osalta."

Päätettiin muuttaa kappaleen 38, josta oli tullut kappale 41, ensimmäinen virke kuulumaan seuraavasti: "Perustuslakivaliokunnan mielestä nyt arvioitavan puolustusyhteistyösopimuksen määräykset ja voimaanpanolain säännökset, jotka ovat merkityksellisiä kuolemanrangaistuksen kiellon osalta, eivät anna aihetta toisenlaiseen johtopäätökseen kuin Nato SOFAn osalta myöskään suhteessa nyt arvioitavassa hallituksen esityksen säätämisjärjestysperusteluissa (s. 180) voimaanpanolain luonteesta rajattuna poikkeuksena perustuslaista sanottuun (ks. myös PeVL 26/2024 vp)."

Valiokunta päätti yksimielisesti pitää käsittelyä asian ratkaisevana käsittelynä.

Asian käsittely valiokunnassa on päättynyt.

Kokous keskeytettiin kello 17.12 ja sitä jatkettiin kello 17.30.

---

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi asevelvollisuuslain 32 ja 48 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 66/2024 vp

Valiokunnan lausuntoluonnos Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi asevelvollisuuslain 32 ja 48 §:n muuttamisesta A 4

Sihteeri esitteli lausuntoluonnoksen.

Valiokunta kävi yleiskeskustelun.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä valiokunta hyväksyi lausuntoluonnoksen muutettuna.

Päätettiin muuttaa kappaleen 4 ensimmäinen virke kuulumaan seuraavasti: "Ehdotettu sääntely on merkityksellistä perustuslain maanpuolustusvelvollisuutta koskevan 127 §:n kannalta."

Päätettiin poistaa kappaleen 7 ensimmäisestä virkkeestä sana "sinänsä".

Päätettiin lisätä kappaleen 12 kolmanteen virkkeeseen sanat "valtiosääntöisistä syistä".

Päätettiin muuttaa kappaleen 18 viimeinen virke kuulumaan seuraavasti: "Valiokunta kiinnittää puolustusvaliokunnan ja valtioneuvoston huomiota siihen, että voimakeinojen toimivaltuussääntelyä on vastaisuudessa syytä arvioida uudelleen."

Valiokunta päätti yksimielisesti pitää käsittelyä asian ratkaisevana käsittelynä.

Asian käsittely valiokunnassa on päättynyt.

5. Muut asiat

Muita asioita ei ollut.

6. Seuraava kokous

Ilmoitettiin, että valiokunnan seuraava kokous on erikseen ilmoitettavana ajankohtana.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Valiokuntaneuvos Liisa Vanhala